

תוכן עניינים

2	מבוא	1.
3	זכויות יוצרים	2.
3	הדין הישראלי	2.1.
4	מבחינה משפטית קניינית	2.2.
5	אמנות בינלאומיות	2.3.
6	שיקולים ואיזונים - בעל זכות היוצרים, ספקיות האינטרנט והאינטרס הציבורי	3.
6	זכויות יוצרים באינטרנט ובעידן הדיגיטלי	3.1.
8	שיקולים ואיזונים בין אינטרסים	3.2.
8	סעדים כלפי המפר	3.3.
9	דרכי אכיפה אפשריים - השוואה של סוגי אכיפה במדינות שונות בעולם	4.
10	הפסיקה בישראל	4.1.
11	המצב באנגליה	4.2.
12	המצב בארצות הברית	4.3.
12	הרציונל של שינוי החוק עקב תופעת ההפרות באינטרנט	5.
13	במישור האזרחי - "הפרה עקיפה"	5.1.
14	במישור הפלילי - הפללה	5.2.
14	במישור הדיוני - חשיפת פרטי המפרסם \ המפר ופנייה אל בית המשפט	5.3.
15	סעדים (צווים)	5.4.
16	השפעות החוק על החוק הקיים - יתרונות מול חסרונות	6.
16	הקשיים באכיפה וטיפול	6.1.
16	יתרונות להצעת החקיקה החדשה	6.2.
16	חסרונות להצעת החקיקה החדשה	6.3.
17	מסקנות ופתרונות	7.
19	סיכום	8.
21	ביבליוגרפיה	9.

1. מבוא

אנו עדים לשינויים והתפתחויות מרחיקי לכת אשר חלו בתחום זכויות היוצרים בעשורים האחרונים. אם בעבר תחום היצירה היה תחום צר בו רק בודדים ניסו להשתלב, כיום הורחבו גבולותיו ללא היכר והוא אינו שמור עוד ליחידי סגולה, אלא הרבה מנסים את מזלם בתקווה להצליח בו.

למעשה, החל משנות התשעים של המאה העשרים חלה התפתחות בכל תחומי היצירה המסורתיים "המקובלים". בנוסף, חל שינוי ניכר בכלים הקיימים באמצעותם ניתן לבטא יצירה זו. הנגישות למידע התפתחה למימדים שלא ניתן היה לדמיין בעבר, הדרכים להפצת המידע רבות מספור והיו נראות לפני שנים, ללא ספק, כלקוחות מסרט בדיוני. הודעה בדואר אלקטרוני או פוסט בפייסבוק המתפשטות כאש בשדה קוצים או משוכפלות כוירוס – "הודעות ויראליות" כפי שנהוג לכנותן כיום – אומנם משרתות על פניו מטרה ברוכה של הנגשת מידע, אך הן באותה המידה עלולות לפגוע בזכויות של אחרים.¹

בעבודה זו אני מבקש לבדוק, מהם הסעדים העומדים לרשות בעת זכות יוצרים שהתבצעה ברשת כנגד צד שלישי אשר אינו מפר את הזכות בעצמו אך מעמיד לרשות המפר את האתר או הפלטפורמה לעשות כן?

דיני זכויות היוצרים מבוססים על מספר תכליות היוצרות יחד "מארג של אינטרסים", הן מבחינה ציבורית והן מבחינה פרטית.² מחד ניצב האינטרס הציבורי אשר בקידום ידע קולקטיבי ובחשיפת הציבור ליצירות ו/או טכנולוגיות שונות ומגוונות. מנגד נזקף הרצון להגן על האינטרסים הפרטיים של היוצר והתפיסה כי המשאבים והמאמץ אשר הושקעו בהפקת היצירה ראויים לגמול וראוי גם להכיר בזכות היוצר ליהנות מפרי עמלו – כלומר שהאינטרסים של היוצר ראויים להגנה לכשעצמם מתוך הבנה שמוצדק והוגן לגמול ליצר על השקעתו ועל עבודתו בהכנת היצירה, וכחלק מהרצון להגן על זכות היסוד של היוצר בקניינו.³ הקושי נוצר בעת ששני האינטרסים המוצגים לעיל אשר מושכים כל אחד לכיוונים מנוגדים מתנגשים ומבטלים אחד את השני. כך למשל היום, זרימת המידע האינסופית ופרסומו ברשת האינטרנט לרבות ברשתות החברתיות וערוצי המדיה השונים גורמת להפרת זכויות יוצרים ופגיעה בזכות הקניין של בעלי יצירות אלה. יודגש כי אין המדובר בהפרת זכויות יוצרים "רגילה" כפי שהיתה ידועה בעבר אלא צורת ההפצה האינטרנטית הביאה עמה קשיים מיוחדים אנהרנטיים רק לה: במקרים רבים, לא ברורה ידועה כלל זהות המפר. בנוסף, המידע או היצירה מתפשטים ברשת תוך שעות או ימים ספורים כאש בשדה קוצים וכתוצאה מכך, החוק הקיים אינו נותן מענה למצב שנוצר ואינו מאפשר לתבוע סעד מתאים. כך הביאה הקדמה הטכנולוגית להבנה שיש צורך בשינוי, ומתוך כך מבקש המחוקק לפנות לצדדים שלישיים, כלומר לאותם גורמי ביניים "פלטפורמות אינטרנטיות" באמצעותן או דרכן מתבצעות הפרות הזכויות.

בחלקה הראשון, מציגה העבודה את זכויות היוצרים בישראל, תוך התמקדות בדין הישראלי, לרבות האמנות שישראל חתומה עליהן והזכות הקניינית של הפרט. **בחלקה השני**, סוקרת העבודה את אותם שיקולים ואיזונים בנוגע למעמד זכות היוצרים בישראל בכלל וזכויות היוצרים בעידן האינטרנט בפרט וכן הסעדים המקובלים העומדים לרשות היוצר כלפי המפר. **בחלקה השלישי**, נעמוד על דרכי האכיפה המקובלים תוך ציון מספר פסקי דין בארץ ובמדינות נוספות. **בחלקה הרביעי**, עומדת העבודה על הרציונל

¹ יעל ניסן-אלון, "אשם בדיני זכויות יוצרים: נטע זר או שיקול תקף?", המשפט טו(2) (תשע"א), עמ' 676.

² גיא פסח, "הבסיס העיוני להכרה בזכות יוצרים", משפטים לא(2) (תשס"א), עמ' 410.

³ מדברי השופט ריבלין בדנ"א 5004/11 בית שוקן להוצאת ספרים בע"מ נ' האוניברסיטה העברית בירושלים, פ"ד סד(3) 740,

הגלום בחקיקה החדשה, כאשר **בחלק החמישי** סוקרת העבודה את החוק הקיים כיום מול תזכיר החוק. **לבסוף**, מציעה העבודה גם מסקנות ופתרונות אפשריים.

2. זכויות יוצרים

2.1. הדין הישראלי

בשנת 1911 חוקק חוק זכות יוצרים (1911)⁴ אשר ביקש לקבוע חוק "בכל חלקי מושבות המלך ... לגבי כל יצירה מקורית ספרותית, דרמטית, מוזיקלית ואמנותית"⁵.

קרוב למאה שנה מאוחר יותר, בשנת 2007, נכנס לתוקף חוק זכויות יוצרים, התשס"ח-2007⁶ (להלן: "**חוק זכויות יוצרים**"). בעוד שחוק זכות יוצרים משנת 1911, היה חוק מנדטורי, הרי שמקורות רבים ממספר שיטות משפט שונות היו מעורבות ביצירת חוק זכויות יוצרים משנת 2007. חלק לא מבוטל של הוראות החוק מבוסס על אמנות בינלאומיות שונות בתחום, בעיקר אמנת ברן⁷ והסכם TRIPS.⁸ כתוצאה מן האמור לעיל, שורשיהן של הוראות רבות נטועים עדיין בחוק האנגלי, בעוד שהוראות אחרות שואבות את מקורן מן הדין האירופאי, האמריקני וממדינות חבר העמים הבריטי לשעבר – קרי חוק זכויות יוצרים הינו בעל מאפיינים הטרוגניים, אם כי ניכרת כאמור השפעה דומיננטית של הדין האנגלו-סאקסי.⁹

הרעיון המרכזי שמבקש חוק זכויות יוצרים לקבוע הוא שכמעט כל דבר - יהא זה יצירה, תמונה או טקסט - אשר מוצגים באינטרנט וברשתות החברתיות, מוגן בזכויות יוצרים.¹⁰ יחד עם זאת, החוק גם מגדיר, כי לא קיימת הגנה של זכות יוצרים על כל דבר, כפי שמצוין בסעיף 5 לחוק זכות יוצרים.¹¹

על פי החוק, הזכויות הכלכליות שייכות לבעליו של היצירה ולצד זה קיימת גם הזכות המוסרית השייכת ליוצר. לזכות זו שני פנים: הפן הראשון הוא זכות היוצר "ביחס ליצירתו"¹², קרי כי שמו של היוצר ייקרא על יצירתו (על פי ההיקף הנדרש), ואילו הפן השני הוא זכות היוצר לשלמות יצירתו, כלומר שלא יוטל פגם ביצירה עצמה ולא יעשה בה סילוף או שינוי צורה במידה כזו שתפגע בכבודו או בשמו של היוצר.¹³ בעניין זה, הדגיש השופט מלץ את מטרתה של כל אחת מזכויות אלה באומרו כי "**עידוד היוצר נעשה לא רק**

⁴ חוק זכות יוצרים (1911) חא"י ג 2633 (2475)

⁵ שם סעיף 1

⁶ חוק זכות יוצרים, התשס"ח-2007, ס"ח 38

⁷ אמנת ברן להגנת יצירות ספרותיות ואמנותיות (1886) להלן: "**אמנת ברן**" אשר ישראל נכנסה תחת גירסתה המתוקנת בשנת 1970.

⁸ הסכם TRIPS (trade related aspects of intellectual property rights) הוא ההסכם הידוע ביותר של ארגון הסחר העולמי הקובע סטנדרטים מינימליים בתחום הקניין הרוחני אשר ישראל מחויבת לו החל משנת 2000, עת הצטרפה כחברה בארגון.

⁹ טוני גרינמן "זכויות יוצרים" הוצאת איש ירוק (2008).

¹⁰ דלית קן-דרור, "שימושים מותרים ביצירות מוגנות וביצירות המצויות בנחלת הכלל לצורך", עמ' 198

http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/F70B3A50-D11B-493E-9F9B-2298EDC9917F/151587/dalit_ken1.pdf

¹¹ סעיף 5 לחוק זכות יוצרים.

¹² סעיף 45 (א) לחוק זכות יוצרים.

¹³ סעיף 46 לחוק זכות יוצרים.